

6-1-2021

IMPROVEMENT OF STRATEGIC MANAGEMENT ACCOUNTING OF FINANCIAL RESULTS IN ECONOMIC ENTITIES

Shakhnoza Pardaeva
Tashkent Institute of Finance

Follow this and additional works at: <https://uzjournals.edu.uz/interfinance>

Recommended Citation

Paradaeva, Shakhnoza (2021) "IMPROVEMENT OF STRATEGIC MANAGEMENT ACCOUNTING OF FINANCIAL RESULTS IN ECONOMIC ENTITIES," *International Finance and Accounting*: Vol. 2021 : Iss. 3 , Article 12.

Available at: <https://uzjournals.edu.uz/interfinance/vol2021/iss3/12>

This Article is brought to you for free and open access by 2030 Uzbekistan Research Online. It has been accepted for inclusion in International Finance and Accounting by an authorized editor of 2030 Uzbekistan Research Online. For more information, please contact sh.erkinov@edu.uz.

Шаҳноза Пардаева
Тошкент молия институти

ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАРДА МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАРНИНГ СТРАТЕГИК БОШҚАРУВ ҲИСОБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Аннотация: Мақолада танланган мавзу доирасидаги мавжуд илмий мактаблар вакилларининг тадқиқот натижалари танқидий таҳлил қилинган, умумлаштирилган ҳамда натижаларига асосланган ҳолда хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий ҳамда номолиявий кўрсаткичлари блокларини шакллантириш ҳамда улар базасида стратегик прогноз балансини тузиш таклиф этилган. Шунингдек, мақолада хўжалик юритувчи субъектларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқаруви самарадорлигини номолиявий ва молиявий кўрсаткичлар орқали баҳолаш имкониятини яратиб берадиган стратегик самарадорлик кўрсаткичлар жамланмаси тавсия этилган ва уларнинг амалиётда ишлаш механизми стратегик прогноз балансини тузиш орқали кўрсатиб берилган.

Таянч сўзлар: стратегик бошқарув ҳисоби, молиявий кўрсаткичлар, номолиявий кўрсаткичлар, стратегик прогноз баланси.

Shakhnoza Pardaeva
Tashkent Institute of Finance

IMPROVEMENT OF STRATEGIC MANAGEMENT ACCOUNTING OF FINANCIAL RESULTS IN ECONOMIC ENTITIES

Abstract: In the article, within the framework of the study, the results of scientific research of representatives of various scientific schools are critically analyzed, their recommendations are summarized and, based on the results, the financial and non-financial indicators of economic entities, as well as the mechanism for drawing up a strategic forecast balance on their basis, are described in detail. The article also analyzes and provides recommendations on a set of strategic performance indicators that allow enterprises to assess the effectiveness of strategic management of financial results through non-financial and financial indicators.

Key words: strategic management account, financial indicators, non-financial indicators, strategic forecast balance.

Кириш

Бугунги кунда жадаллашиб бораётган глобаллашув жараёни хўжалик субъектларидан узоқ муддат учун мўлжалланган стратегик ривожланиш йўналиши ҳамда кўрсаткичларини аниқлаб олишни талаб қилади. Зеро, ривожланган мамлакатларда ушбу тадбир “...компаниялар мувафақиятининг асосий омили бўлиб, стратегик аҳамиятга эга бўлган тезкор ва ишончли маълумотларни олиш ҳамда муҳим бошқарув қарорларини қабул қилиш имкониятини яратиб келмоқда” [1].

Бутун дунё бўйлаб компанияларнинг рақобатбардошлигини оширишнинг энг муҳим омили саналган стратегик бошқарув ҳисоби усулларини оптималлаштириш бўйича мавжуд муаммоларни бартараф этиш бўйича бир қатор тадқиқотлар олиб борилган. Шунинг ҳам алоҳида таъкидлаш

жоизки, ушбу соҳада амалга оширилган илмий изланишлар хўжалик субъектларида молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини амалий тарафдан етарлича ёритиб бера олмайди. Хўжалик юритувчи субъектларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобининг баъзи жиҳатлари бўйича назарий ҳамда амалий ишланмаларнинг етишмаслиги, стратегик менежментнинг аҳамияти ошиб бораётган даврда халқаро компанияларнинг ушбу ҳисоб шаклига бўлган қизиқишнинг ортиши хўжалик юритувчи субъектларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини янада чуқурроқ таҳлил қилишни тақозо этмоқда.

Ҳозирда “қабул қилинган ўрта муддатли дастурлар асосида таркибий ва институционал ўзгаришларни чуқурлаштириш ҳисобига ялпи ички маҳсулотнинг барқарор юқори ўсиш суръатларини таъминлаш, корпоратив бошқарувнинг замонавий стандарт ва усулларини жорий этиш, корхоналарни стратегик бошқаришда аксиядорларнинг ролини кучайтириш” устувор йўналиш сифатида эътироф этилган [2].

Мазкур мақолада Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 8 январ 2019-йилдаги “Иқтисодий янада ривожлантириш ва иқтисодий сиёсат самарадорлигини оширишнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5614-сонли, 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 28 июлдаги “Давлат улуши бўлган аксиядорлик жамиятлари ва бошқа хўжалик юритувчи субъектлар фаолияти самарадорлигини баҳолаш мезонларини жорий этиш тўғрисида”ги 207-сонли қарорида белгилаб қўйилган вазифаларни бажариш ва бу соҳада ислохотни амалга оширишда асосий методологик асос ҳисобланади.

Адабиётлар шарҳи

Хўжалик юритувчи субъектларда стратегик бошқарув ҳисобини самарали тарзда ташкил қилиш ва юритишнинг назарий ҳамда амалий жиҳатларини, хусусан компанияларда бошқарув ҳисобини масъулият марказлари бўйича ташкил қилиш, четланишлар таҳлилинини олиб бориш амалиётини ҳамда “харажатлар-ишлаб чиқариш-фойда” кўрсаткичлари базасида бошқарув ҳисобини юритиш масалаларини А.Апчерч, Е.Аткинсон, Р.Банкер, П.Бюер, К.Друри, К.Уорд, Ч.Хорнгренлар ўзларининг илмий ишларида батафсил талқин қилишган [1, 5].

МДХ давлатлари иқтисодчи олимларидан В.Б.Ишавкевич, В.Е.Керимов, И.Г.Кондратова, В.Ф.Палий томонидан ҳам корхоналарда бошқарув ҳисобини харажатлар асосида ташкил қилиш, харажатларнинг бошқарув ҳисобида қўлланиладиган калькуляция усулларини янада такомиллаштириш ҳамда бошқарув ҳисобида бюджетлаштириш масалаларига алоҳида эътибор қаратишган [3, 5].

Маҳаллий иқтисодчи олимлардан А.А.Абдуғаниев, Н.Б.Абдусаламова, У.У.Костаев, А.Х.Пардаев, Б.А.Хасанов, А.А.Хашимов, И.К.Ғиёсовларнинг

илмий ишларида бошқарув ҳисобини миллий иқтисодиётимиз хусусиятларидан келиб чиқиб ташкил қилиш масалаларига, хусусан унинг назарий масалалари таҳлилига, уни хўжалик юритувчи субъектларда амалий жиҳатдан ташкил қилиш услубиётига, бошқарув ҳисобида трансферт баҳоларни шакллантириш, баҳолаш усулларини такомиллаштириш, стратегик бошқарув ҳисобини амалий жиҳатдан ташкил қилишнинг асосий фаолият билан боғлиқ масалалари атрофлича талқин қилинган [5, 11].

Лекин, хўжалик юритувчи субъектларда стратегик бошқарув ҳисобини яхлит бир тизим сифатида амалий жиҳатдан ташкил қилиш бўйича илмий тадқиқот натижалари деярлик йўқ.

Россиялик олим В.Е.Керимов таъкидлаганидек: “Миллий ўқув ва илмий адабиётларимизда стратегик бошқарув ҳисоби бўйича чоп этилган ишлар деярли йўқ ҳисоб” [3].

Яна бир иқтисодчи олим Н.М.Блаженкова ҳам худди шундай фикр билдириб, корхоналар амалиётида стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилиш ва юритиш масалалари энди кун тартибига чиқаётганлиги, шу муносабат билан амалиётда унинг моҳиятига етарлича эътибор берилмаётганлиги, аксарият ҳолатларда эса уни анъанавий тарзда бошқарув ҳисобининг бир қисми сифатида қаралаётганлигини кўрсатиб беради [4].

Маҳаллий олимлардан А.Х.Пардаев таъкидлаганидек: “...ривожланган бозор иқтисодиётига эга мамлакатларда, стратегик бошқарув ҳисоби-стратегик бошқарув қарорларини қабул қилиш мақсадида ахборот таъминоти шаклланадиган бошқарув ҳисобининг бир йўналиши сифатида эътироф этилади. Стратегик бошқарув ҳисоби доирасида хўжалик юритувчи субъектнинг барча фаолият йўналишларининг батафсил таҳлили амалга оширилади [5].

Хорижий иқтисодчи олимлардан Марк ДеФонд ҳамда Жиншуаи Ху стратегик бошқарув жараёнида ишлаб чиқариш жараёнидан олинган даромадларни, унинг таннархи ва сотишдан олинган пул оқимлари ўртасидаги ўзаро боғлиқликнинг таҳлили натижасида бошқариш механизмларини такомиллаштиришни таклиф қилган [6].

Б.А.Хасанов [7] ва А.А.Абдуғаниевлар [8] бошқарув ҳисобининг методологик масалаларини такомиллаштириш бўйича докторлик диссертацияларини ёқлаган. А.Х.Пардаев томонидан монография ҳамда дарслик чоп этилган ва уларда стратегик бошқарув ҳисобининг кўрсаткичларини танлаб олиш, кўрсаткичларни истиқболда прогнозлаш методикаси ҳамда стратегик бошқарув ҳисобининг умумметодологик масалалари кўриб чиқилган [5, 10].

Бироқ стратегик бошқарув ҳисоби бўйича яхлит тизимли қамровга эга бўлган йирик илмий ишлар кўп эмас. Ушбу ҳолат стратегик бошқарув ҳисобини янада такомиллаштириш учун қатор тавсияларни ишлаб чиқишни талаб этади.

Мавзу доирасидаги ривожланган хорижий давлатлар, МДҲ мамлакатлари, шунингдек мамлакатимиз иқтисодчи олимлари ҳамда турли

илмий мактаблар вакилларининг қарашлари, шунингдек хўжалик юритувчи субъектларнинг амалиётини ўрганиш натижалари уларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилиш ва юритиш бўйича ягона методологик ёндошув ва услубий таъминот шаклланмаганлигини кўрсатади. Бу эса мавзу доирасида илмий тадқиқотлар олиб бориш долзарблигидан далолат беради.

Тадқиқот методологияси

Мақолада илмий изланиш давомида аниқ фактларга асосланган ҳолда маълумотларни гуруҳларга ажратиш, шунингдек индекс ва норматив усулни инobatга олиб, унинг структурасини ўрганиш асосида ижтимоий ва иқтисодий ҳолатларни таҳлил қилиш, таҳлил ва синтез қилиш, статистик маълумотларни таққослаш каби усуллардан фойдаланилди.

Таҳлил ва натижалар

Алоҳида таъкидлаш жоизки, хўжалик юритувчи субъектларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилиш ва юритиш нафақат молиявий кўрсаткичларни аниқлаш, шу билан бир қаторда шу пайтгача ҳисобга олинмаган, баҳоланмаган ва таъсири эътибордан четда қолиб келган номолиявий кўрсаткичлар тўпламини ҳам аниқлаши, баҳолаши ва ҳисобга олиши керак. Эътироф этиш керакки, шу йўналишда илмий тадқиқотлар олиб борган мамлакатимиз олимларидан У.У.Костаев мавзу йўналишидаги муаммолар ечимини таъминлаш борасида, хусусан хўжалик юритувчи субъектларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилиш ва юритиш мақсадида кўрсаткичларни молиявий ва номолиявий блоklarга ажратишни таклиф этади [10]. Шунингдек А.Х.Пардаев ва У.У.Костаевлар ана шундай молиявий ҳамда номолиявий кўрсаткичлар асосида хўжалик юритувчи субъектларнинг стратегик салоҳиятини ҳисоблаш учун стратегик прогноз балансини тузишни таклиф этади [11]. Хўжалик юритувчи субъектларнинг балансини халқаро стандартлар талаблари даражасида тузиш бўйича эса С.Н.Тошназаровнинг таклифлари илмий жиҳатдан асосланган деб ҳисоблаймиз [12]. Лекин ушбу олимларнинг таклиф этаётган стратегик прогноз балансаридаги блоklar таркибига киритилаётган кўрсаткичлар мажмуаси тўлиқ шакллантирилмаган ва иқтисодий моҳияти бўйича бир тизимга солинмаган. Биз, бу олимларнинг таклифларидан фарқли ўлароқ, хўжалик юритувчи субъектларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилиш ва юритиш мақсадида фойдаланиладиган кўрсаткичлар мажмуасини қуйидаги блоklarда ифодалашни тавсия этамиз, хусусан молиявий кўрсаткичларни:

1. Хўжалик юритувчи субъектларнинг мулкӣ ҳолатини баҳоловчи кўрсаткичлар блоқи. Ушбу кўрсаткич таркибига муомаладан ташқари ва айланма маблағлар нисбатини, тез ва қийин айланадиган маблағлар даражаси ва миқдорини киритиш мумкин.

2. Хўжалик юритувчи субъектнинг айланма маблағлари миқдори.

3. Хўжалик юритувчи субъектнинг молиявий қўйилмалари ҳажмини ифодаловчи кўрсаткичлар блоки.

4. Хўжалик юритувчи субъектнинг капитали ва резервлари ҳажми.

5. Мажбуриятлар миқдорини ифодаловчи кўрсаткичлари блоки.

Хўжалик юритувчи субъектларнинг номолиявий кўрсаткичлар блокини эса қуйидаги кўрсаткичлар орқали ифодалашни таклиф этамиз (1-жадвал).

1-жадвал

Хўжалик юритувчи субъектнинг номолиявий кўрсаткичлари блоки¹

Т.р.	Кўрсаткичлар блоки	Блок таркибидаги кўрсаткичлар номи	Ҳисоблаш мезони
1	Бозор фаоллигини ифодаловчи кўрсаткичлар блоки	Ишлаб чиқиладиган маҳсулот баҳоси, сифат даражаси, баҳо даражаси, истеъмолчи талабининг кондирилиш даражаси, товарнинг бозордаги рақобат даражаси ва ш.к.	Бозор фаоллиги индекси
2	Инвестицион фаоллик даражасини ифодаловчи кўрсаткичлар блоки	Жами жалб қилинган инвестициялар миқдори, тўғридан-тўғри жалб қилинган инвестициялар ҳажми ва ш.к.	Инвестицион фаоллик индекси
3.	Инновацион фаоллик даражасини ифодаловчи кўрсаткичлар блоки	Инновацияларни қўллашдан олинган маҳсулотларнинг умумий маҳсулот ҳажмидаги улуши, инновацияларни қўллашдан тушган тушум миқдори ва ш.к.	Инновация индекси
4	Интеллектуал салоҳиятни ифодаловчи кўрсаткичлар блоки	Менежер ва мутахассисларнинг компьютер саводхонлиги даражаси, чет тилларини билиш даражаси, компьютер дастурларидан фойдаланиш кўникмалари даражаси ва ш.к.	Интеллектуал салоҳият индекси

Хўжалик юритувчи субъектларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилиш ва юритиш мақсадида юқорида таклиф этган кўрсаткичлар мажмуаси блокларининг амалиётда ишлаш механизминини таъминлаш учун стратегик прогноз балансини тузишни таклиф этамиз (2-жадвал).

2-жадвал

Хўжалик юритувчи субъектнинг 2024 йилгача бўлган стратегик прогноз балансининг умумлашган шакли²

т.р.	Модданинг мазмуни	2020 (факт)	2021 (прогноз)	2022 (прогноз)	2023 (прогноз)	2024 (прогноз)
Молиявий кўрсаткичлар прогнози (млн.сўмда)						

¹ Муаллиф томонидан ишлаб чиқилди

² Муаллиф томонидан ишлаб чиқилди

1	Оборотдан ташқари активлар	1 675,0	1 856,0	1997,0	2115,6	2445,5
2	Айланма маблағлар	2 455,7	2895,5	3145,5	3322,5	3677,5
3	Молиявий қўйилмалар ва пул маблағлари	585,0	714,9	789,5	856,7	989,0
	Жами баланс	4 715,7	5 466,4	5 932,0	6 294,8	7112,0
4	Капитал ва резервлар	1289,0	1356,7	1390,5	1415,5	2145,0
5	Мажбуриятлар	3 426,7	4 109,7	4541,5	4879,3	4967,0
	Жами баланс	4 715,7	5 466,4	5 932,0	6 294,8	7112,0
	прогноз даври учун ССКМ	1,0	1,16	1,26	1,33	1,51
Нолиявий кўрсаткичлар прогнози (диапазонли балл тизимида)						
1	Хўжалик юритувчи субъектнинг бозор фаоллиги даражаси (индекси)	1,0	1,2	1,4	1,7	2,0
2	Инвестиция фаоллиги даражаси (индекси)	1,0	1,0	1,6	1,8	2,5
3	Инновацион фаоллиги даражаси (индекси)	1,0	1,4	1,7	2,0	2,5
4	Менежерлар ва мутахассисларнинг интеллектуал салоҳияти даражаси (индекси)	1,0	1,3	1,8	2,1	4,0
	ва ш.к.					
	Жами	1,0	1,23	1,63	1,9	2,75
	Прогноз даври учун ССИ (<i>Стратегик салоҳият индекси</i>)	1,0	1,2	1,4	1,6	2,1

Юқоридаги 2-жадвалда келтирилган стратегик прогноз баланси маълумотлари кўрсатадики, хўжалик юритувчи субъект ўз маблағларини 2020 йилга нисбатан истиқболда, яъни 2024 йилга бориб 51%га оширишни режалаштирган. Шу билан бир қаторда субъектнинг нолиявий кўрсаткичлари ҳам истиқболда оширилиши режалаштирилган бўлиб, уларнинг ҳажмини 2,75 бараварга ўсиши кўзда тутилган. Ана шу нолиявий кўрсаткичлар ўсиши таъминланса, хўжалик юритувчи субъектнинг 2024 йилга бориб стратегик салоҳияти 51%га эмас, балким, нолиявий кўрсаткичларнинг сезиларли ошиши ҳисобига 210%га ўсиши таъминланади. Бу эса ўз навбатида хўжалик юритувчи субъектлар учун молиявий кўрсаткичлар билан бир қаторда нолиявий кўрсаткичларнинг аҳамияти ҳам нақадар муҳимлигини кўрсатади, истиқболдаги мақсадларга эришиш учун уларни ҳисобга олиш зарурлигини кўрсатиб беради. Биз томонимиздан таклиф этилаётган молиявий ҳамда нолиявий кўрсаткичлар блоки ва улар

асосида ишлайдиган стратегик прогноз баланси стратегик бошқарув ҳисоби маълумотлар базасига оид базанинг зарур яхлитлигини ҳамда унинг стратегик бошқарув қарорларини қабул қилишдаги самарасини оширади.

Хулоса ва таклифлар

Ушбу тадқиқот ишини ўрганиш ва таҳлил қилиш давомида қуйидаги хулоса ва таклифлар шакллантирилди:

1. Белгиланган стратегик мақсадларга эришиш учун у томон олиб борувчи йўللارни аниқлаш, уни таҳлил қилиш, оқилона фойдаланиш, ресурслардан самарали фойдаланиш стратегик бошқарув ҳисобининг асосий вазифаси ҳисобланади.

2. Мулкчилик шаклидан қатъий назар, ҳар бир хўжалик юритувчи субъектларда стратегик бошқарув ҳисобини самарали ташкил қилиш ва уни юритиш учун барча имкониятлар яратилиши шарт.

3. Хўжалик юритувчи субъектларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилиш ва юритиш мақсадида молиявий кўрсаткичлар билан бир қаторда номолиявий кўрсаткичлар мажмуасидан ҳам фойдаланиш керак. Бунинг учун биз томонимиздан тавсия этилган молиявий ҳамда номолиявий кўрсаткичлар блокларидан фойдаланиш таклиф этилади.

4. Хўжалик юритувчи субъектларда молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилиш ва юритиш мақсадида юқорида таклиф этган кўрсаткичлар мажмуаси блокларининг амалиётда ишлаш механизмини таъминлаш учун стратегик прогноз балансини тузиш керак бўлади.

Хўжалик юритувчи субъектларда таклиф этилаётган молиявий ҳамда номолиявий кўрсаткичлар блоклари ва улар асосида ишлайдиган стратегик прогноз балансини тузиш стратегик бошқарув ҳисоби маълумотлар базасига оид базанинг ҳаққонийлигини, яхлитлигини ҳамда уларга асосланиб қабул қилинадиган бошқарув қарорларининг тезкорлигини ва самарадорлигини оширади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Друри К. Управленческий учет для бизнес-решений: Учебник / Пер. с англ. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. -665 с. – (Серия «Зарубежник учебник»). Стр. 567-569.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармони.

3. Керимов В.Э. Стратегический учет. Учебное пособие / В.Э. Керимов – М.: Омега-Л, 2005. 168 с

4. Хахонова И.И., Хахонова Н.Н. Система стратегического учета: формирование и развитие // Фундаментальные исследования. – 2013. – № 6-3. – С. 720-724;

5. Пардаев А.Х., Пардаева З.А. Бошқарув ҳисоби. //Дарслик. -Т: Иқтисод-Молия, 2019 йил, - 556 бет.
6. Mark DeFond, Jinshuai Hu. The effect of fair value accounting on the performance evaluation role of earnings/ Journal of accounting and Economics. Volume 70, issues-2-3, November-December 2020, 101341 <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165410120300434?via%3Dihub>
7. Ҳасанов Б.А. Бошқарув ҳисоби ва ички аудит методологиясини такомиллаштириш масалалари. И.ф.д. диссертацияси. –Тошкент, Банк-Молия академияси, 2004.
8. Абдуғаниев А.А. Бошқарув ҳисобини ташкил этиш ҳамда юритишнинг назарий ва амалий асослари. И.ф.н. диссертацияси. Банк-Молия академияси, 2004.
9. Пардаев А.Х. Бошқарув ҳисоби. –Т.: Академия, 2002. – 176 бет
10. Костаев У.У. Стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилишнинг назарий ва амалий асослари: Монография/ У.У.Костаев; - Т.: “Iqtisod-Moliya”, 2020. – 180 б.
11. Abdinabi Kh. Pardaev, Umidjon U. Kostaev. The improvement of organizing strategic management accounting, Journal of Critical Reviews, 7(18), с. 718-721, ISSN-2394-5125 vol. 7, ISSUE 18, 2020.
12. Tashnazarov S. The main ways of the improvement of financial reports in the Republic of Uzbekistan (about balance sheet and the report of financial results). //Journal of Manajement Value & Ethica. ISSN: 2249-9512, Vol. 6, Oct-Dec. 16, - №4. P.109-119. GIFO.565
13. Костаев У.У. Хўжалик юритувчи субъектларда стратегик бошқарув ҳисобини ташкил қилишнинг услубий жиҳатлари. “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнал № 4, август 2019 йил www.interfinance.uz